

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการศึกษาการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ประชากรที่ศึกษาได้แก่ คณะกรรมการดำเนินงานคณะกรรมการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝันที่ผ่านการประเมินและรับรองเป็นโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน รุ่นที่ 1 ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจศึกษาข้อมูลจากตัวแทนของคณะกรรมการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนโรงเรียนละ 1 คน รวมเป็นจำนวน 31 คน และกลุ่มตัวอย่างครูผู้สอนในโรงเรียนโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝันที่ผ่านการประเมินและรับรองเป็นโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน รุ่นที่ 1 ใช้วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 331 คน แต่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจเลือกกลุ่มตัวอย่างครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มๆ ละ 2 คน ครูผู้สอนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 1 คน รวมเป็นโรงเรียนละ 17 คน จาก 31 โรงเรียน รวมเป็นจำนวน 527 คน รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูล 558 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน จากแบบสอบถามที่ส่งไป จำนวน 558 ฉบับ ได้รับคืนอย่างสมบูรณ์จำนวน 474 ฉบับ จำแนกเป็นฉบับของคณะกรรมการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน จำนวน 25 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 80.65 และฉบับของครูผู้สอน จำนวน 439 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 83.30 จากนั้นได้นำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน
โครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝันที่ผ่านการประเมินและรับรองเป็นโรงเรียนต้นแบบ
โรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน รุ่นที่ 1 ซึ่งได้จากการตอบแบบสอบถามของ
คณะกรรมการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน แยกวิเคราะห์เป็น 3 ส่วน คือ

1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คณะกรรมการดำเนินงานส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 46 – 55 ปี มีอายุราชการ
มากกว่า 25 ปี วุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาโท ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่ง
รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งปัจจุบัน 6 – 10 ปี มีหน้าที่รับผิดชอบใน
คณะกรรมการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นรองประธานคณะกรรมการ ส่วนใหญ่ไม่เคย
เข้ารับการอบรมหรือสัมมนาหลักสูตรทางการนิเทศการศึกษา

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน

1.2.1 การเตรียมการนิเทศภายในโรงเรียน

โรงเรียนมีการกำหนดนโยบายการนิเทศภายในโรงเรียนโดยกำหนดให้
สอดคล้องกับแผนงานปฏิบัติงานของโรงเรียน มีการแจ้งนโยบายการนิเทศภายในโรงเรียนให้
บุคลากรในโรงเรียนได้ทราบโดยแจ้งผ่านหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการชี้แจงวัตถุประสงค์ใน
การนิเทศภายในโรงเรียนให้บุคลากรทราบโดยกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาปรับปรุงการจัด
กระบวนการเรียนรู้ของครูให้มีประสิทธิภาพ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานการนิเทศ
ภายในโรงเรียนประกอบด้วยรองผู้อำนวยการสถานศึกษา และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการ
คัดเลือกคณะกรรมการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน โดยให้รองผู้อำนวยการสถานศึกษา
เสนอรายชื่อผู้มีคุณสมบัติเหมาะสมมาร่วมเป็นคณะกรรมการ มีเกณฑ์พิจารณาคัดเลือก
คณะกรรมการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน โดยมีเกณฑ์พิจารณาคัดเลือกจากคุณสมบัติ
ตำแหน่งงาน มีการกำหนดหน้าที่ของคณะกรรมการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน โดยมี
หน้าที่ให้การสนับสนุนและควบคุมคุณภาพของการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน มีการ
กำหนดและมอบหมายหน้าที่ให้บุคลากรในโรงเรียนดำเนินการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและ
ความต้องการในการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน โดยมอบหมายหน้าที่ให้หัวหน้ากลุ่มสาระ
การเรียนรู้เป็นผู้ดำเนินการ มีวิธีการในการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการ
ดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนโดยการระดมสมองของครูและบุคลากรในโรงเรียน มีการ
มอบหมายให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ
ในการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนโดยมอบหมายให้หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้เป็น
ผู้ดำเนินการ มีการใช้กระบวนการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นมาใช้ในการวิเคราะห์หาสาเหตุของ

สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการที่จำเป็นในการพิจารณาจัดทำโครงการนิเทศภายใน โรงเรียน โดยจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมที่จะดำเนินการ มีวิธีการวิเคราะห์ความต้องการ จำเป็นมาใช้ในการวิเคราะห์หาสาเหตุของสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการที่จำเป็นเพื่อให้ ได้ข้อมูลในการกำหนดแผนงานในการดำเนินงานการนิเทศภายใน โรงเรียน โดยใช้วิธีการระดม สมองจากครูและบุคลากรในโรงเรียน มีการมอบหมายผู้รับผิดชอบในการกำหนดแผนปฏิบัติงาน ในการดำเนินงานการนิเทศภายใน โรงเรียนโดยมอบหมายให้หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการ มอบหมายให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน โดยมอบหมายให้ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการกำหนดขั้นตอนในการวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน โดย การจัดทำแผนงาน/โครงการ มีการดำเนินการในการวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน โดยจัดทำ แผนปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน มีการเตรียมความพร้อมให้แก่ครูและบุคลากรในโรงเรียนใน การดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน โดยใช้วิธีการประชุมครูและบุคลากรในโรงเรียนเพื่อชี้แจง นโยบายและวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน มีการมอบหมาย ผู้รับผิดชอบในการเตรียมงบประมาณและเครื่องมือสำหรับการดำเนินงานการนิเทศภายใน โรงเรียน โดยมอบหมายให้คณะกรรมการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนเป็น มีการจัดสรรงบประมาณ สำหรับการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน โดยจัดสรรงบประมาณจากเงินบำรุงการศึกษา มีการกำหนดเกณฑ์ในการเลือกเครื่องมือสำหรับการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนคือ มีความ เหมาะสมกับเนื้อหาสาระในการดำเนินงานการนิเทศของครู มีการเตรียมเครื่องมือสำหรับการ ดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน โดยจัดเตรียมเครื่องมือคือ แบบบันทึกการนิเทศ มีการกำหนด ระยะเวลาในการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน โดยกำหนดระยะเวลาภาคเรียนละ 1 ครั้ง/คน มีการใช้เกณฑ์พิจารณาในการกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน โดย พิจารณาจากความพร้อมของครูและบุคลากรในโรงเรียน มีการกำหนดและมอบหมายผู้รับผิดชอบ การเตรียมการประเมินและสรุปผลการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน โดยมอบหมายให้ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นผู้ดำเนินการ มีการกำหนดคุณสมบัติผู้ประเมินผลการดำเนินงาน การนิเทศภายใน โรงเรียนคือ รู้วิธีการประเมินตามเกณฑ์ที่คณะกรรมการดำเนินงานการนิเทศ ภายในโรงเรียนกำหนด มีการกำหนดประเด็นในการประเมินผลการดำเนินงานการนิเทศภายใน โรงเรียน โดยประเมินผลตามวัตถุประสงค์ของการประเมินผล มีการเตรียมเครื่องมือที่จะใช้ ประเมินผลการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน โดยเตรียมเครื่องมือเป็นแบบบันทึก มีการ กำหนดช่วงเวลาการสรุปผลการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน คือรายงานเมื่อเสร็จสิ้นการ ดำเนินงานแล้ว

1.2.2 การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน

มีการกำหนดวิธีการเลือกใช้กิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนตามแนวทางที่คณะกรรมการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนเสนอแนะ มีการกำหนดกิจกรรมที่นำมาปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน โดยกำหนดกิจกรรมการประชุมปฏิบัติการ มีการส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน โดยการชื่นชมและยอมรับความสำเร็จของการปฏิบัติงาน มีการกำหนดวิธีการกำกับติดตามการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน โดยการสังเกตการปฏิบัติงาน มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการกำกับติดตามการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน เพื่อปรับปรุงแก้ไขการจัดการเรียนการสอนของครู มีการกำหนดช่วงเวลาในการกำกับติดตามการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนคือหลังการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน

1.2.3 การประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน

มีการมอบหมายให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมกับการประเมินผลการเตรียมการนิเทศภายในโรงเรียน โดยมอบหมายให้หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นผู้ดำเนินการ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินผลการเตรียมการนิเทศภายในโรงเรียน เพื่อให้ทราบสภาพก่อนการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนเพื่อแก้ไขปัญหาได้อย่างทันทั่วทั้งที่ มีการกำหนดขอบข่ายสาระที่จะประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียนคือ ความเข้าใจนโยบายและวัตถุประสงค์ของการนิเทศภายในโรงเรียนของครูและบุคลากรในโรงเรียน มีการกำหนดเครื่องมือในการประเมินผลการเตรียมการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นแบบสรุปการนิเทศ มีการกำหนดช่วงเวลาในการประเมินผลการเตรียมการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนคือ เมื่อสิ้นสุดการดำเนินงาน มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน เพื่อให้ทราบสภาพการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมจุดเด่นและแก้ไขจุดด้อยของการดำเนินงานได้อย่างทันทั่วทั้งที่ มีเกณฑ์กำหนดการเลือกใช้เครื่องมือการประเมินผลการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน โดยกำหนดเกณฑ์ตามวัตถุประสงค์ของการนิเทศภายในโรงเรียน มีการกำหนดเครื่องมือในการประเมินผลการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน เป็นแบบสังเกต มีการกำหนดขอบข่ายสาระของการประเมินผลการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน ตามขอบข่ายสาระวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน มีการมอบหมายให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมกับการประเมินผลการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน โดยมอบหมายให้หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นผู้ดำเนินการ มีการกำหนดวิธีการรายงานผลการประเมินการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน โดยกำหนดรายงานเป็นลายลักษณ์อักษร มีการกำหนดข้อมูลและรายละเอียดที่จะนำมารายงานผลการประเมินการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน โดยกำหนดให้รายงานข้อมูลและรายละเอียดเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นและข้อเสนอแนะต่างๆ มีวิธีการนำเสนอผลการประเมินผลการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน โดยการจัดทำรายงานการสรุปผลการนิเทศภายในโรงเรียน

1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน

1.3.1 ปัญหาการเตรียมการนิเทศภายในโรงเรียน

พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการแจ้งนโยบายและวัตถุประสงค์การดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนแก่ครูและบุคลากรในโรงเรียน ปัญหาในการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน ปัญหาเกี่ยวกับวิธีการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ปัญหาเกี่ยวกับการวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน ปัญหาเกี่ยวกับการเตรียมบุคลากร ปัญหาเกี่ยวกับการเตรียมงบประมาณและเครื่องมือสำหรับการนิเทศภายในโรงเรียน และปัญหาเกี่ยวกับการเตรียมการประเมินและสรุปผลการนิเทศภายในโรงเรียน แต่พบปัญหาเกี่ยวกับบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ คือ ปัญหาบุคลากรไม่มีเวลาเพียงพอในการให้คำแนะนำ และพบปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดช่วงเวลาการนิเทศภายในโรงเรียน คือ ปัญหาบุคลากรมีภาระงานมากจึงไม่สามารถกำหนดช่วงเวลาการนิเทศภายในที่เหมาะสมได้

1.3.2 ปัญหาการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน

พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน ปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุนการนิเทศภายในโรงเรียน แต่พบปัญหาเกี่ยวกับวิธีการกำกับติดตามการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน คือ ปัญหาบุคลากรไม่มีเวลาเพียงพอในการกำกับติดตามการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน

1.3.3 ปัญหาการประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน

พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน
โครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝันที่ผ่านการประเมินและรับรองเป็นโรงเรียนต้นแบบ
โรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน รุ่นที่ 1 ซึ่งได้จากการตอบแบบสอบถามของ
ครูผู้สอน แยกวิเคราะห์เป็น 3 ส่วน คือ

2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 46 – 55 ปี มีอายุราชการมากกว่า 25 ปี
วุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี มีจำนวนชั่วโมงสอนต่อสัปดาห์ในปีการศึกษา 2549 17 – 20
ชั่วโมง ครูผู้สอนส่วนใหญ่ปฏิบัติหน้าที่จัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้และไม่เคยเข้ารับการ
อบรมหรือสัมมนาหลักสูตรทางการนิเทศการศึกษา

2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน

2.2.1 การเตรียมการนิเทศภายในโรงเรียน

ครูผู้สอนส่วนใหญ่รับทราบและเข้าใจนโยบายและวัตถุประสงค์การนิเทศ
ภายในโรงเรียนโดยผู้บริหารประชุมชี้แจง มีส่วนร่วมในการแต่งตั้งคณะกรรมการการนิเทศภายใน
โรงเรียนโดยเป็นผู้เสนอชื่อบุคลากรในโรงเรียนที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเป็นคณะกรรมการ มีส่วน
ร่วมในการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน
โดยเป็นผู้ให้ข้อมูล มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาในการดำเนินงานการนิเทศภายใน
โรงเรียนโดยการระดมสมองของครูและบุคลากรในโรงเรียน มีส่วนร่วมในการวางแผนการนิเทศ
ภายในโรงเรียน โดยร่วมปรึกษาหารือกับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในการเตรียมจัดทำแผนการ
นิเทศ มีส่วนร่วมในการเตรียมความพร้อมให้แก่บุคลากรในการดำเนินงานการนิเทศภายใน
โรงเรียน โดยร่วมประชุมครูและบุคลากรในโรงเรียนเพื่อรับทราบนโยบายและวัตถุประสงค์ของ
การดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน การมีส่วนร่วมในการกำหนดช่วงเวลาดำเนินงานการนิเทศ
ภายในโรงเรียน ครูผู้สอนในโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วม สำหรับครูผู้สอนที่มีส่วนร่วมโดยร่วม
กำหนดระยะเวลาดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน

2.2.2 การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน

การมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการเลือกใช้กิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน
ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วม สำหรับครูผู้สอนที่มีส่วนร่วม โดยร่วมพิจารณาเลือกใช้กิจกรรม
การนิเทศภายในโรงเรียน ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติการ
นิเทศภายในโรงเรียน โดยให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานการนิเทศภายในโรงเรียน ส่วนใหญ่
ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารและเพื่อนร่วมงาน โดยการให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน มี
ส่วนร่วมในการกำกับติดตามการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน โดยช่วยรวบรวมปัญหาเพื่อ
ปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนในครั้งต่อไป

2.2.3 การประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน

การมีส่วนร่วมในการเตรียมการประเมินผลและสรุปผลการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วม สำหรับครูผู้สอนที่มีส่วนร่วม มีส่วนร่วมโดยพิจารณาบุคลากรผู้ที่จะทำหน้าที่ประเมินผลการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน การมีส่วนร่วมกับการประเมินผลการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วม สำหรับครูผู้สอนที่มีส่วนร่วม มีส่วนร่วมโดยเป็นผู้ให้ข้อมูลหรือสรุปรายงาน ครูผู้สอนส่วนใหญ่ นำผลการประเมินการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนไปใช้ โดยนำไปแก้ไขปรับปรุงการปฏิบัติงานที่เป็นปัญหา ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการรายงานผลการประเมินการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน โดยเป็นผู้รายงานผลการประเมินเฉพาะงาน/โครงการที่รับผิดชอบ

2.3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน

2.3.1 ปัญหาการเตรียมการนิเทศภายในโรงเรียน

พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาการเตรียมการนิเทศภายในโรงเรียน

2.3.2 ปัญหาการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน

พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน

2.3.3 ปัญหาการประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน

พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาการประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน มีข้อควรอภิปราย และข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. การเตรียมการนิเทศภายในโรงเรียนและปัญหา

1.1 การเตรียมการนิเทศภายในโรงเรียน

จากการศึกษาด้านการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์การนิเทศภายในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการกำหนดนโยบายการนิเทศภายในโรงเรียนในสอดคล้องกับแผนปฏิบัติงานของโรงเรียน ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การกำหนดนโยบายการนิเทศภายในโรงเรียนในสอดคล้องกับแผนปฏิบัติงานของโรงเรียนมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากแผนปฏิบัติงานของโรงเรียนเกิดขึ้นจากความร่วมมือร่วมใจของครูและบุคลากรทุกคนเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน ดังนั้นการดำเนินงานตามงาน หรือโครงการต่างๆ จะบรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับ อุทัย บุญประเสริฐ (2532) ที่กล่าวว่า ถ้าโรงเรียนมีแผนงานที่ดีตั้งแต่ต้นแล้ว การปฏิบัติงานย่อมมีประสิทธิภาพสูง นอกจากนี้ ชารี มณีศรี (2538) ยังกล่าวสนับสนุนว่า การกำหนด

แผนการนิเทศ จะทำให้การนิเทศมีระบบการทำงานเป็นที่ยอมรับ เพราะขั้นตอนต่างๆ จะต้องกระทำเชื่อมโยงกัน ตั้งแต่การวางแผน จัดงาน จัดคน ระบบควบคุมและประเมินผล

ในด้านการเงิน โขบายและวัตถุประสงค์ให้บุคลากรในโรงเรียนได้ทราบ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการแจ้งให้ทราบโดยผู้บริหารประชุมชี้แจง ผู้วิจัยมีความเห็นว่า บุคลากรที่สำคัญที่สุดในโรงเรียนที่จะสนับสนุนส่งเสริมให้การดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนประสบผลสำเร็จคือ ผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุจิตรา อุทธิเสน (2532) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารจะเป็นแรงกระตุ้นให้ครูเกิดความตื่นตัวทางการนิเทศดีกว่าผู้อื่น และหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2539) ได้นำเสนอแผนปฏิบัติการนิเทศการศึกษาว่า ผู้บริหารควรเป็นผู้แจ้งนโยบายแก่ครูอาจารย์ในโรงเรียน คณะครูอาจารย์จะได้นมองเห็นความสำคัญและความจำเป็นรีบด่วนที่จะต้องเริ่มมีการนิเทศภายในโรงเรียน นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการแจ้งนโยบายการนิเทศภายในโรงเรียนผ่านหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนจะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนอกจากจะขึ้นอยู่กับผู้บริหารโรงเรียนแล้ว การมอบหมายให้หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ทำหน้าที่ประสานงานกับครู และบุคลากรในโรงเรียนถือว่ามีความเหมาะสมอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในสายงานวิชาการของโรงเรียน เนื่องจากหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับครูผู้สอนมากที่สุด ดังที่ อาคม จันทรสุนทร (2526) กล่าวถึงหัวหน้าหมวดวิชาไว้ว่า หัวหน้าหมวดวิชาเป็นผู้บริหารระดับแรกของครู ถ้าหัวหน้าหมวดวิชาทุกคนปฏิบัติงานด้านการนิเทศภายในอย่างมีหลักการและชำนาญแล้ว จะเกิดผลดีในด้านประสิทธิภาพในการเรียนการสอนได้อย่างชัดเจน และผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการชี้แจงวัตถุประสงค์ในการนิเทศภายในโรงเรียนให้บุคลากรทราบ โดยกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาปรับปรุงการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครูให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ สัจด์ อุทรานันท์ (2530) ที่กล่าวว่า การนิเทศที่จัดขึ้นมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนางาน ซึ่งได้แก่งานสอนให้ดีขึ้น และวไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2538) กล่าวสนับสนุนว่า การจัดให้มีการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนมีความจำเป็นต่อการส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอนของครู

ในด้านการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน และมีการคัดเลือกคณะกรรมการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน โดยรองผู้อำนวยการสถานศึกษาและคณะครูในโรงเรียนมีส่วนร่วมผู้เสนอรายชื่อผู้มีความสมบัติเหมาะสมมาร่วมเป็นคณะกรรมการ และพิจารณาคุณสมบัติจากตำแหน่งงาน และคณะกรรมการมีหน้าที่ให้การสนับสนุนและควบคุมคุณภาพของการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะทำให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนได้มีส่วนร่วมและสร้างความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการปฏิบัติงาน ช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างรอบคอบและทำ

ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของแต่ละบุคคลในฐานะผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศได้อย่างชัดเจน อีกทั้งยังสอดคล้องกับหลักการนิเทศการศึกษาที่ควรเป็นประชาธิปไตย มีการเปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็นโดยอาจจะกำหนดเป็นรูปแบบคณะกรรมการ ดังที่ ชารี มณีศรี (2530) กล่าวถึงหลักการพื้นฐานของการนิเทศการศึกษาว่า การนิเทศการศึกษควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของประชาธิปไตย และวไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2538) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษควรเป็นประชาธิปไตย รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความสามารถเชิงสร้างสรรค์ทั้งด้านความคิดเห็นและการกระทำ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานในเรื่องการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายในของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2539) ที่เสนอแนวทางว่า โรงเรียนควรใช้วิธีการคัดเลือกและแต่งตั้งคณะกรรมการ โดยการพิจารณาร่วมกันของผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร หัวหน้าหมวดวิชา และคณะครูอาจารย์ในโรงเรียน

ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการมอบหมายให้หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นผู้ดำเนินการ ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูล ใช้วิธีการศึกษาด้วยการระดมสมองของครูและบุคลากรของโรงเรียน ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรในโรงเรียนในการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการมีความจำเป็นเพราะจะทำให้โรงเรียนได้ข้อมูลเบื้องต้นแท้จริงที่จะนำพิจารณาจัดทำโครงการนิเทศภายในโรงเรียน อีกทั้งจะทำให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนเกิดความตระหนักในภาระหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของนันทนา เต่าทอง (2542) ที่ว่า การประเมินความต้องการจำเป็นเป็นการรวบรวมข้อมูลที่แสดงสภาพปัจจุบันของสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้วนำมาพิจารณาร่วมกับสภาพความสำเร็จของงานที่ต้องการว่ามีความดีกว่า หรือด้อยกว่า ถ้าดีกว่าแสดงว่าไม่มีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข แต่ถ้าด้อยกว่า ก็แสดงว่ามีความต้องการจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงให้ดีขึ้น และ วัชรวิภา เล่าเรียนดี (2545) กล่าวว่า ก่อนที่จะดำเนินการวางแผน เสนอโครงการ และกำหนดแนวทางวิธีดำเนินการและระยะเวลาในการดำเนินการ จะต้องมีการสอบถามความต้องการ ศึกษาปัญหา แล้วจึงนำข้อมูลต่างๆ มาพิจารณาคัดสนใจเลือกและเสนอโครงการเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งจะต้องอาศัยความร่วมมือกันระหว่างผู้บริหารและคณาจารย์ทุกคน นอกจากนี้ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้กระบวนการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นโดยการจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมที่จะดำเนินการ ในการจัดทำโครงการนิเทศภายในโรงเรียน ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นมีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดทำโครงการนิเทศภายในโรงเรียน เนื่องจากจะช่วยจัดลำดับความสำคัญของการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน เพื่อประหยัดทรัพยากรต่างๆ เช่น คน และงบประมาณ เป็นต้น และยังสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการวางแผนปฏิบัติงานของ สันต์ ธรรมบำรุง (2524) ว่า การกำหนดลำดับงานแต่ละโครงการ ย่อมมีลำดับความสำคัญต่างกัน โครงการใดรีบด่วนก็ต้องทำก่อน ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ในการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นควรจะดำเนินการตามความเห็นของ สัจด์

อุทรานันท์ (2530) ที่ว่า ควรจะศึกษาข้อมูลจากบุคคล 3 ฝ่าย คือ นักเรียน ครู และบุคลากรในชุมชน จึงจะทำให้ได้สารสนเทศที่ควบล้วน

ด้านการวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ มอบหมายให้รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการและคณะกรรมการฝ่ายวิชาการเป็นผู้รับผิดชอบในการ กำหนดแผนปฏิบัติงานในการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน มอบหมายให้หัวหน้ากลุ่มสาระ การเรียนรู้และครูผู้สอนมีส่วนร่วมจัดทำเป็นแผนปฏิบัติงานการนิเทศภายในโรงเรียน ผู้วิจัยมี ความเห็นว่า การมีส่วนร่วมในการวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียนของครูผู้สอนไม่ว่าจะมีลักษณะ คณะกรรมการหรือการเปิดโอกาสให้ครูร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมรับผิดชอบแผนงาน/โครงการ นิเทศภายในโรงเรียนจะมีส่วนช่วยให้มีบรรยากาศในการทำงานที่ดี เพราะครูผู้สอนจะเกิด ความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จของการดำเนินงานในโรงเรียน ซึ่งเป็นการสร้าง ขวัญและกำลังใจให้กับครูผู้สอน ซึ่งสอดคล้องกับบทบาทของครูใหญ่ในการสร้างขวัญกำลังใจ ตามที่ กิมบอลล์ ไวลส์ และจอห์น ที โลเวล (Kimball Wiles and John T. Lovell) อ้างถึงใน วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2538) ได้กล่าวไว้ว่า ในการสร้างขวัญของครู ครูใหญ่มีหน้าที่ช่วยให้ครูมีส่วน ร่วมในการวางโครงการและนโยบายต่างๆ ของโรงเรียน และในการช่วยกันคิดช่วยกันทำ ข้อมทำ ให้เกิดความคิดในการพัฒนาอย่างกว้างขวาง ดังนั้น การวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียนโดย ให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วม น่าจะช่วยให้การดำเนินแผนงาน/โครงการนิเทศภายใน โรงเรียนประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี

ด้านการเตรียมบุคลากร ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการเตรียมความพร้อม ให้แก่ครูและบุคลากรในโรงเรียน โดยให้มีส่วนร่วมประชุมเพื่อรับทราบนโยบายและวัตถุประสงค์ ของการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องแนวคิดของ สัจด์ อุทรานันท์ (2530) ว่า ก่อนดำเนินการ โครงการนิเทศภายในโรงเรียนจะต้องให้ครูได้เตรียมตัวในเรื่องการนิเทศการศึกษา รูปแบบการนิเทศ เทคนิคทักษะในการนิเทศที่จำเป็น ซึ่งอาจจะจัดประชุม อบรมเชิงปฏิบัติการ หรือจัดหาเอกสารความรู้ให้ศึกษา เป็นต้น และ กิติมา ปรีดีดิลก (2532) ได้เสนอแนะกิจกรรมเพื่อ เตรียมบุคลากรผู้มีส่วนร่วมในการนิเทศไว้หลายวิธี คือ การฝึกอบรม การลาศึกษาต่อ การ ประชุมสัมมนา นอกจากนี้ มานพ กาละดี อ้างถึงใน สมานจิตร พงษ์สนาม (2542) ได้กล่าวไว้ว่า ความสำเร็จของงานนิเทศภายในโรงเรียนส่วนหนึ่งอยู่ที่การพัฒนาศักยภาพให้เกิดความรู้ความ เข้าใจถึงกระบวนการนิเทศภายในอย่างชัดเจน ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การเตรียมความพร้อมให้แก่ครูมี ความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากจะช่วยให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนเกิดความมั่นใจ มีแนวทางใน การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนที่ชัดเจน และมีความเข้าใจตรงกันเดียวกัน เพื่อให้บรรลุตาม เป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อาคม ทรงกลด (2539) ที่กล่าวว่า การเตรียมบุคลากร ทุกคนให้มีความเข้าใจตรงกันและมีเจตคติที่ดีต่อการนิเทศก่อนดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน จะ ทำให้บุคลากรเกิดการยอมรับการนิเทศและปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความเต็มใจและมีความสุข

ด้านการเตรียมงบประมาณและเครื่องมือสำหรับการดำเนินงานการนิเทศภายใน โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการมอบหมายให้คณะกรรมการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นรับผิดชอบ มีการจัดสรรงบประมาณจากเงินบำรุงการศึกษา การเลือกใช้เครื่องมือสำหรับการดำเนินการจะพิจารณาจากความเหมาะสมของเนื้อหาสาระในการดำเนินการนิเทศของครู โรงเรียนส่วนใหญ่จะเลือกใช้แบบบันทึกการนิเทศ ซึ่งครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการเตรียมงบประมาณและเครื่องมือดังกล่าว ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ในการเตรียมงบประมาณในการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน จะต้องเป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนในการดำเนินการ เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนจะต้องทราบรายละเอียดของงบประมาณทั้งหมดของโรงเรียน และการจัดสรรงบประมาณสำหรับการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานตามแผนงาน/โครงการนิเทศภายในโรงเรียนประสบความสำเร็จ แต่ในการเตรียมเครื่องมือสำหรับการดำเนินการงานนิเทศภายในโรงเรียน โรงเรียนควรสนับสนุนส่งเสริมให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการคัดเลือกด้วยตนเอง ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับความถนัดและสาระของการปฏิบัติการนิเทศของครูมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องวิถีปฏิบัติเกี่ยวกับงบประมาณและการจัดหาเครื่องมือสำหรับการนิเทศการศึกษาของ ลุทซ์ บุญประเสริฐ (2532) ที่กล่าวว่า งานงบประมาณจะเกี่ยวข้องกับการจัดตั้งงบประมาณซึ่งเป็นเรื่องของการกำหนดแผนงานและโครงการที่จะทำในแต่ละปี โดยให้มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจน กำหนดกรอบวงเงินงบประมาณค่าใช้จ่ายอย่างประหยัด ทั้งจากงบประมาณแผ่นดิน และจากเงินนอกงบประมาณหรือบริหาร โครงการดำเนินงานให้สอดคล้องกับเงินงบประมาณที่ได้จัดการนิเทศการศึกษาต้องจัดเตรียมและใช้เครื่องมือ เครื่องใช้และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ให้เพียงพอ จะทำให้การนิเทศเป็นไปด้วยความสะดวกและบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ด้านการกำหนดช่วงเวลาการนิเทศภายในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการกำหนดช่วงเวลาภาคเรียนละ 1 ครั้ง / คน โดยพิจารณาจากความพร้อมของผู้รับการนิเทศ ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมกำหนดช่วงเวลาในการนิเทศ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ในการกำหนดช่วงเวลาในการนิเทศควรที่จะเกิดจากการปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ เนื่องจากผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศจะทราบภาระงานและช่วงเวลาที่เหมาะสมของตนเอง ทั้งนี้การปฏิบัติการนิเทศจะได้เกิดขึ้นจริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการกำหนดช่วงเวลาการนิเทศของสำนักงานประถมศึกษาแห่งชาติ (2532) ที่เสนอว่า การกำหนดปฏิทินการนิเทศควรที่จะกำหนดจากความพร้อมร่วมกันของครูในโรงเรียน เป็นการใช้อัตนดุลร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ นอกจากนี้การกำหนดข้อตกลงจะต้องสอดคล้องกับปฏิทินปฏิบัติงานประจำปีของโรงเรียน ต้องสอดคล้องกับแผนปฏิบัติงานของโรงเรียน เหมาะสมกับคาบเวลา ชั่วโมงสองของหลักสูตรด้วย

ด้านการเตรียมการประเมินและสรุปผลการนิเทศภายในโรงเรียน ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มอบหมายให้หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นผู้ดำเนินการ ผู้ประเมินผลการ

ดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนจะต้องรู้วิธีการประเมินตามเกณฑ์ที่คณะกรรมการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนกำหนด ประเด็นการประเมินผลกำหนดตามวัตถุประสงค์ของการประเมินผล มีการเตรียมแบบบันทึกเป็นเครื่องมือที่จะใช้การประเมินผล มีการกำหนดช่วงเวลาการสรุปผลเมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินงานแล้ว ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การมอบหมายให้หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นผู้เตรียมการประเมินและสรุปผลมีความเหมาะสม เนื่องจากหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ส่วนใหญ่จะร่วมเป็นกรรมการในคณะกรรมการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนจึงทำให้รู้เกณฑ์การประเมินผล อีกทั้งหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับครูผู้สอนจึงสามารถสังเกตเห็นการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาการปฏิบัติงานของครูได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2538) ที่กล่าวว่า หลักการหนึ่งของการประเมินผลโครงการนิเทศการศึกษา คือ การประเมินผลจะต้องทำติดต่อกันอย่างสม่ำเสมอ และจะต้องถือจุดมุ่งหมายของโครงการเป็นมาตรฐานเป็นสำคัญ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การเลือกใช้เครื่องมือการประเมินผลประเภทใด ผู้ประเมินจะต้องพิจารณาวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานการนิเทศเป็นสำคัญ ดังที่ กิตติมา ปรีดีติติก (2532) กล่าวว่า การเลือกเครื่องมือในการประเมินเป็นเรื่องละเอียดอ่อน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเป้าหมาย จุดมุ่งหมาย หลักเกณฑ์ และจำนวนความเที่ยงตรงที่ต้องการการเลือกเครื่องมือ ควรจะเลือกโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของคุณสมบัติที่ดี คือ ความเป็นปรนัย มีความเชื่อถือได้ เที่ยงตรง และง่ายต่อการจัดทำและการให้คะแนน เสียค่าใช้จ่ายน้อย และให้ผลตามที่ต้องการ

1.2 ปัญหาการเตรียมการนิเทศภายในโรงเรียน

สำหรับปัญหาการเตรียมการนิเทศภายในโรงเรียน จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนและครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการแจ้งนโยบายและวัตถุประสงค์การดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนแก่ครูและบุคลากรในโรงเรียน ไม่มีปัญหาในการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานไม่มีปัญหาในการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับวิธีการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการเตรียมงบประมาณและเครื่องมือสำหรับการนิเทศภายในโรงเรียน ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการเตรียมการประเมินและการสรุปผลการนิเทศภายในโรงเรียน

ส่วนปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบคือ ปัญหาเกี่ยวกับบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ และปัญหาเกี่ยวกับช่วงเวลาการนิเทศภายในโรงเรียน ซึ่งปัญหาทั้งสองปัญหามีลักษณะที่เหมือนกัน คือ บุคลากรมีภาระงานมากจึงไม่สามารถให้คำแนะนำในการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ รวมทั้งไม่สามารถกำหนดช่วงเวลาการนิเทศภายในที่เหมาะสมได้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า จากผลการวิจัยดังกล่าว แสดงว่าครูและบุคลากรในโรงเรียนมีภาระงานมาก เนื่องจากครูและบุคลากรในโรงเรียนต้องทำงานอื่นนอกจากการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน ซึ่งในขณะนี้ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาใหญ่ของการปฏิรูปการเรียนรู้ ภาระงานอื่นนอกจากการจัดกระบวนการเรียนรู้ทำให้ครูไม่มีเวลาเตรียมตัวใน

การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน ซึ่งสภาพปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่ครูทั่วไปกำลังประสบอยู่ ดังนั้น ช่วงเวลาที่ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศจะว่างตรงกันจึงมีน้อย ซึ่งมีผลกระทบต่อช่วงเวลาการนิเทศภายในโรงเรียนที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรมีส่วนช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้บ้าง หากผู้บริหารโรงเรียนเล็งเห็นความสำคัญของกรรณิเทศภายในโรงเรียนว่าจะมีส่งผลให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยเฉพาะการพัฒนาคุณภาพการจัดกระบวนการเรียนรู้ของตนเองแล้ว การนิเทศภายในโรงเรียนจะดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจะส่งผลสู่การพัฒนาคุณภาพของนักเรียน

2. การปฏิบัติกรรณิเทศภายในโรงเรียนและปัญหา

2.1 การปฏิบัติกรรณิเทศภายในโรงเรียน

ด้านการกำหนดวิธีการเลือกใช้กิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่กำหนดตามแนวทางที่คณะกรรมการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนเสนอแนะ โดยใช้วิธีการประชุมชี้แจง และครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการเลือกใช้กิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน ผู้วิจัยมีความเห็นว่า กิจกรรมต่างๆ ที่ใช้ในการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนมีส่วนสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมและพัฒนาการปฏิบัติของครูและบุคลากรในโรงเรียน การนิเทศจะบรรลุเป้าหมายจะต้องเลือกใช้กิจกรรมอย่างเหมาะสม ดังที่ สจัด อุทรานันท์ (2530) ว่า ในการพิจารณาเลือกกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายกิจกรรมประกอบกันเพื่อใช้ในการนิเทศนั้น ผู้นิเทศจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมและหลักเกณฑ์ในการเลือกกิจกรรม ทั้งนี้เพื่อจะได้เลือกกิจกรรมต่างๆ มาใช้สำหรับการนิเทศอย่างได้ผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วัชรวิ เลาเรียนดี (2548) ที่กล่าวไว้ว่า ก่อนที่จะเลือกกิจกรรมนิเทศใดๆ ไปใช้นั้น ควรคำนึงถึงหลักเกณฑ์อย่างน้อย 3 ประการ คือ

1. จุดประสงค์ของการนิเทศ
2. ขนาดกลุ่มของผู้รับการนิเทศ
3. ประสบการณ์หรือประโยชน์โดยตรงที่ผู้รับการนิเทศจะได้รับ

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า นอกจากนั้นผู้ที่ทำหน้าที่เลือกใช้กิจกรรมการนิเทศควรพิจารณาให้เหมาะสมกับสภาพและปัญหาของโรงเรียนด้วย

ด้านการส่งเสริมสนับสนุนการนิเทศภายในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่จัดให้มีด้วยการชื่นชมและยอมรับความสำเร็จของการปฏิบัติ ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมและได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียนและเพื่อนร่วมงานโดยการให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกรรณิเทศภายในโรงเรียน ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียนและเพื่อนร่วมงานมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่ช่วยให้การดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนบรรลุผลสำเร็จ แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนได้ดำเนินการสอดคล้องกับหลักการนิเทศ

การศึกษาที่ เซอร์จิโอแวนนี และ สตาร์ราทท์ (Sergiovani and Starratt) อ้างใน วาไรต์ บัญญัติ (2538) ได้กล่าวไว้ว่า ในการดำเนินการนิเทศภายในมีการส่งเสริมและสร้างขวัญ กำลังใจ ในการปฏิบัติงาน มีการชื่นชมและยอมรับความสำเร็จของเพื่อนร่วมงาน ซึ่งเป็นการเสริมสร้างให้การดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สาลินี เลิศอักษร (2544) ที่พบว่า การจัดการนิเทศครูเครือข่ายของครูแกนนำตามโครงการส่งเสริมและพัฒนาครูแกนนำเพื่อเป็นครูต้นแบบปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ครูแกนนำส่วนใหญ่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานการนิเทศจากทางด้านบุคลากรคือ เพื่อนครูแกนนำด้วยกันเอง โดยการให้กำลังใจในการปฏิบัติงาน ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในเรื่องต่างๆ ให้แก่ครูและบุคลากรในโรงเรียน เพื่อให้ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศปฏิบัติหน้าที่ได้เต็มที่และเต็มใจมากขึ้น ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงานก็จะลดลงไปด้วย

ด้านการกำกับติดตามการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่กำหนดวิธีการกำกับติดตามโดยใช้การสังเกตการปฏิบัติงาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงแก้ไขการจัดการเรียนการสอนของครู มีการกำหนดช่วงเวลาในการกำกับติดตามหลังจากปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนแล้ว และครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการกำกับติดตาม ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การกำกับติดตามเป็นกระบวนการหนึ่งของการตรวจสอบคุณภาพการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน วิธีการกำกับติดตามด้วยการสังเกตจะช่วยให้บรรยากาศการปฏิบัติงานราบรื่น ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศจะรู้สึกว่าการถูกจับผิด และการกำหนดวัตถุประสงค์ในการกำกับติดตามจะทำให้ทราบแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเป็นไปใช้ทิศทางเดียวกัน ดังที่ อุทัย บุญประเสริฐและชโลมใจ กิจการวัฒน์ (2525) กล่าวว่า การติดตามผลการนิเทศเพื่อทำให้รู้ว่าผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีความเข้าใจตรงกันในเรื่องที่ได้รับมอบหมาย หรือวิธีการปฏิบัติเป็นไปตามที่กำหนด หากมีปัญหาและอุปสรรคใดๆ ในการทำงานจะช่วยเหลือสนับสนุน ชี้แนะให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

2.2 ปัญหาการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน

สำหรับปัญหาการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับวิธีการกำกับติดตามการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน ได้แก่ ปัญหาบุคลากรไม่มีเวลาเพียงพอในการกำกับติดตามการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน ส่วนครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน ผู้วิจัยมีความเห็นว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน เนื่องจากโรงเรียนส่วนใหญ่กำหนดกิจกรรมการนิเทศภายในโดยวิธีประชุมชี้แจง ซึ่งจะกำหนดเป็นปฏิทินที่แน่นอนและที่กระทบกับเวลาการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครู สำหรับปัญหามูลากรไม่มีเวลาเพียงพอในการกำกับติดตาม เนื่องจากการกำกับติดตามเป็นภาระงานที่ปฏิบัติเพิ่มเติมนอกเหนือจากงานการจัดกระบวนการ

เรียนรู้ของครูซึ่งเป็นงานประจำที่ครูจะต้องปฏิบัติทุกคน และทั้งครูผู้รับมอบหมายให้กำกับติดตาม อาจมีเวลาว่างไม่ตรงกับครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ จึงทำให้มีปัญหาดังกล่าว

3. การประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียนและปัญหา

3.1 การประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน

ด้านการประเมินผลการเตรียมการนิเทศภายในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มอบหมายให้หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นผู้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการเตรียมการนิเทศภายในโรงเรียน กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินผลการเตรียมการนิเทศภายในโรงเรียนเพื่อให้ทราบสภาพก่อนการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนเพื่อแก้ไขปัญหาได้อย่างทันที่ มีการกำหนดสาระการประเมินผลการเตรียมการนิเทศภายในโรงเรียนในขอบข่ายความเข้าใจนโยบายและวัตถุประสงค์ของการนิเทศภายในของครูและบุคลากรในโรงเรียน และใช้แบบสรุปการนิเทศเป็นเครื่องมือในการประเมินผล สำหรับครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการเตรียมการประเมินและสรุปผลและไม่มีส่วนร่วมในการประเมินผล ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การมอบหมายให้หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นผู้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการเตรียมการเป็นสิ่งที่เหมาะสม เนื่องจากหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ส่วนใหญ่จะปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้นิเทศจะทำให้ทราบข้อมูลที่แท้จริงจากครูผู้รับการนิเทศภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังที่ สจัด อุทรานันท์ (2530) กล่าวว่า การประเมินผลการนิเทศจะได้ผลดีเพียงใดนั้นควรมุ่งเน้นการประเมินผลการทำงานร่วมกับผู้รับการนิเทศโดยตรง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุจิตรา อุทธิเสน (2532) ศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาดำเนินงานของโรงเรียนมัธยมศึกษาตามโครงการส่งเสริมระบบการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11 พบว่า บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การประเมินผลโครงการการนิเทศงานวิชาการของหมวดวิชา ได้แก่ คณะกรรมการนิเทศภายใน และจากผลการวิจัยของผู้วิจัย พบว่า คณะกรรมการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน จะมีหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ร่วมเป็นกรรมการในคณะกรรมการดำเนินงานทุกโรงเรียน ในการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินผลการเตรียมการนิเทศภายในโรงเรียนเพื่อให้ทราบสภาพก่อนการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนเพื่อแก้ไขปัญหาได้อย่างทันที่ ซึ่งผู้วิจัยเห็นด้วยกับผลการวิจัย เพราะในการดำเนินงานอาจมีครูหรือบุคลากรในโรงเรียนบางส่วนที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างถ่องแท้ ซึ่งหากโรงเรียนไม่ดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวแล้วการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนจะไม่มีประสิทธิภาพบรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโรงเรียน ดังนั้น จึงควรมีการประเมินผลในทุกกระบวนการ สอดคล้องความเห็นของ อาคม ทรงกลด (2539) ว่า การประเมินผลการเตรียมความพร้อมทำให้รู้ และเข้าใจในศักยภาพและความพร้อมในด้านต่างๆ ของโรงเรียน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานต่อไป เช่นเดียวกับแนวทางการดำเนินการนิเทศภายใน โรงเรียนที่สำนักงาน

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534) เสนอว่า โรงเรียนควรส่งเสริมให้มีการประเมินผลการดำเนินงานทุกชั้นตอน และนำผลการประเมินมาเป็นข้อมูลประเมินกระบวนการทำงาน ดังที่ กนกกร จักรพิริฎเลิศ (2546) กล่าวว่า การประเมินผลเป็นขั้นตอนสำคัญที่ทำให้ทราบว่าการปฏิบัติงานนั้นบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่ และมีปัญหาใดเกิดขึ้น ซึ่งถ้าผลการประเมินพบว่าการนิเทศไม่ตอบสนอง ผู้นิเทศก็จะได้ระดมความคิด แสวงหาวิธีในการนิเทศเพื่อให้ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ ส่วนผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการเตรียมการประเมินและสรุปผลและไม่มีส่วนร่วมในการประเมินผล ผู้วิจัยเห็นว่า ในการประเมินผลการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนโรงเรียนควรจัดให้ครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศมีโอกาสปรึกษาหารือร่วมกัน จะทำให้ผลการประเมินที่ได้เป็นที่ยอมรับ และสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานได้อย่างแท้จริง ดังที่ ชาญชัย อาจินสมาจาร(2547) กล่าวว่า การประเมินผลจะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อมีการยอมรับจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ลักษณะหนึ่งของการประเมินผลที่ดี คือ การประเมินผลต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจกัน

ด้านการประเมินผลการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่กำหนดให้ประเมินผลการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงาน โดยกำหนดวัตถุประสงค์การประเมินผลเพื่อให้ทราบสภาพการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมจุดเด่นและแก้ไขจุดบกพร่องของการดำเนินงานได้อย่างทันท่วงที มีการกำหนดเกณฑ์การใช้เครื่องมือตามวัตถุประสงค์ของการนิเทศภายในโรงเรียน ใช้แบบสังเกตเป็นเครื่องมือในการประเมิน มีการกำหนดขอบข่ายการประเมินตามวัตถุประสงค์ของการนิเทศภายในโรงเรียน โดยมอบหมายให้หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นผู้มีส่วนร่วมในการประเมินผล มีการกำหนดให้รายงานผลการประเมินเป็นลายลักษณ์อักษรในรายละเอียดที่เกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นและข้อเสนอแนะต่างๆ สำหรับครูผู้สอนส่วนใหญ่ นำผลการประเมินการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนไปใช้แก้ไขปรับปรุงการปฏิบัติงานที่เป็นปัญหา และมีส่วนร่วมเป็นผู้รายงานผลการประเมินเฉพาะงาน/โครงการที่รับผิดชอบ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การประเมินผลการนิเทศเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงานอาจจะไม่เพียงพอต่อการประเมินผลการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน เพราะระหว่างปฏิบัติงานอาจจะประสบปัญหาที่ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศไม่สามารถแก้ไขได้ ดังนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่า โรงเรียนกำหนดวัตถุประสงค์การประเมินผลเพื่อให้ทราบสภาพการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมจุดเด่นและแก้ไขจุดบกพร่องของการดำเนินงานได้อย่างทันท่วงที ทั้งนี้การประเมินผลดังกล่าวจะช่วยให้เห็นข้อบกพร่องของการดำเนินงาน จึงควรกำหนดให้มีการประเมินและรายงานผลให้ผู้บริหารโรงเรียนได้ทราบตลอดระยะเวลาปฏิบัติงาน เพื่อผู้บริหารโรงเรียนจะได้ช่วยเหลือแก้ไขหรืออำนวยความสะดวกต่างๆ ให้การปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จ สอดคล้องกับแนวคิดของ บง วัชสวัสดิ์ (2524) กล่าวว่า การประเมินผลการนิเทศ จะต้องกระทำต่อเนื่องกัน และกระทำเป็นระยะตลอดเวลานิเทศ ส่วนการ

รายงานผลการประเมินนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การรายงานผลการปฏิบัติงานในงาน/โครงการครู รับผิดชอบและกำหนดให้รายงานเป็นลายลักษณ์อักษรมีความเหมาะสม เพราะครูจะเป็นผู้ให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของตนเองได้ดีที่สุด และยังสามารถเก็บเป็นร่องรอยสามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาการดำเนินงานในครั้งต่อไปได้ สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับหลักการประเมินโครงการนิเทศของ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2538) ว่า การประเมินผลโครงการนิเทศควรมีการวัดผลสมาชิกที่ร่วมงานและผลงานกลุ่มด้วยการให้ประเมินตนเองและประเมินโดยบุคคลอื่น และควรมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐาน ซึ่ง วัชรวิภา เล่าเรียนดี (2548) กล่าวเช่นเดียวกันว่า การประเมินโครงการนิเทศที่สำคัญจะต้องมีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรและแจ้งให้บุคคลที่เกี่ยวข้องทราบ และที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การประเมินผลปฏิบัติการนิเทศจะต้องมาจากตัวผู้นิเทศ ครูผู้รับการนิเทศ และนักเรียน สำหรับรายละเอียดในการรายงานผลเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นและข้อเสนอแนะต่างๆ ผู้วิจัยเห็นว่า ไม่เพียงพอเนื่องจากระหว่างการปฏิบัติงานการนิเทศอาจจะพบปัญหาอื่นๆ ในขั้นตอนหรือกระบวนการต่างๆ ดังนั้น ควรจะมีการกำหนดเนื้อหาสาระการรายงานผลที่มีรายละเอียดครอบคลุมการดำเนินงานทุกด้าน เช่น รายงานผลตามรูปแบบการประเมินแบบ CIPP ของ สตีฟเฟิลบีม (Stufflebeam) อ้างถึงใน วัชรวิภา เล่าเรียนดี (2548) ซึ่งประกอบด้วย

- 1) ด้านบริบทหรือสภาพแวดล้อม (Context)
- 2) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input)
- 3) ด้านกระบวนการ (Process)
- 4) ด้านผลผลิตหรือผลลัพธ์ (Output)

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การนำผลการประเมินการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนไปใช้แก้ไขปรับปรุงการปฏิบัติงานที่เป็นปัญหามีความสำคัญผู้เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในโรงเรียนตั้งแต่ ผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน ครูผู้สอนและบุคลากรในโรงเรียน เพราะวัตถุประสงค์ของการนิเทศภายในโรงเรียน คือ การพัฒนา ช่วยเหลือ ปรับปรุง และแก้ไขการปฏิบัติงานของครูทุกคนในโรงเรียน หากไม่มีการนำผลการประเมินไปใช้อย่างจริงจังก็จะทำให้สูญเสียทั้งงบประมาณและเวลา อาจกล่าวได้ว่าผลลัพธ์สำคัญที่สุดของการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน คือ คุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนและคุณภาพของนักเรียนนั่นเอง ซึ่งสอดคล้องกับ สวัสดิ์ อุตหรานันท์ (2530) ที่กล่าวว่า ความสำเร็จของงานการนิเทศก็คือ สัมฤทธิ์ผลในการเรียน และกระบวนการทำงานร่วมกันของครูและบุคลากรทางการศึกษา

3.2 ปัญหาการประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน

สำหรับปัญหาการประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนและครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน จะพบ

ปัญหาข้างคือ ผู้บริหารและคณะกรรมการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนไม่สามารถติดตามการนิเทศภายในโรงเรียนได้อย่างต่อเนื่องและตามที่กำหนด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากทั้งผู้บริหารโรงเรียนและคณะกรรมการดำเนินงานอาจจะมีภาระงานอื่นมาก ทำให้ไม่สามารถติดตามประเมินผลการนิเทศได้ตรงตามเวลาที่กำหนด ผู้วิจัยเห็นว่า ปัญหาดังกล่าวสามารถแก้ไขได้หากโรงเรียนมีการมอบหมายหน้าที่เกี่ยวกับการประเมินผลการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนในรูปของคณะกรรมการที่ชัดเจน รวมไปถึงการมอบหมายนโยบายของผู้บริหารโรงเรียนที่เกี่ยวกับการจัดชั่วโมงการสอนของครูให้มีความเหมาะสมตามตำแหน่งหน้าที่และปริมาณงานที่ครูต้องปฏิบัติ เช่น หัวหน้าฝ่าย หัวหน้างาน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ หรืองานพิเศษอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่องการศึกษาการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน ผู้วิจัยขอเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับศูนย์บริหารโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. ควรสร้างความตระหนักให้โรงเรียนเห็นประโยชน์และความสำคัญของการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน และเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจของบุคลากรในหน่วยงานที่ถูกต้องตามหลักการนิเทศการศึกษา ด้วยการจัดประชุม อบรม สัมมนาให้ความรู้แก่ผู้บริหารโรงเรียนและคณะกรรมการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน
2. ควรจัดทำคู่มือปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนที่โรงเรียนสามารถนำไปปฏิบัติให้สอดคล้องกับสภาพบริบทของโรงเรียน โดยจัดส่งให้แก่โรงเรียนทุกโรงอย่างทั่วถึงและต่อเนื่องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียน

1. ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมโดยศึกษาต่อเฉพาะด้านเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา เพื่อการนำมาใช้ในการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. ผู้บริหารควรจัดให้มีการประชุมอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้ด้านการนิเทศภายในโรงเรียนแก่ครูและบุคลากรในโรงเรียนอย่างทั่วถึง

3. ผู้บริหารควรพิจารณาและสนับสนุนการจัดสรรภาระงานให้แก่ครูและบุคลากรในโรงเรียนอย่างเหมาะสม เพื่อให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนสามารถดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

4. ครูและบุคลากรในโรงเรียนที่ปฏิบัติหน้าที่ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศควรปรึกษากันหรือร่วมกันกำหนดช่วงเวลาการนิเทศที่เหมาะสมตามความพร้อมของตนเอง เพื่อให้เกิดกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียน โครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝันในแต่ละภูมิภาค ตามประเภทของโรงเรียน เป็นกรณีศึกษา